

THPTS Kesäseminaari 2018 (Abstrakti)

DEMOKRATIA JA VASEMMISTOLAINEN TYÖVÄENLIIKE 1970-LUVUN TYÖLÄISKIRJALLISUUDEN KUVAAMANA

1970-luvulla julkaistiin runsaasti kaunokirjallisuutta, jota voidaan kategorisoida arkirealistisen työläiskirjallisuuden kattokäsitteen alle. Tätä kirjallisuutta tuottivat aikansa tunnetuimpiin kulttuurivaikuttajiin lukeutuvat kirjailijat, muun muassa Hannu Salama, Pirkko Saisio ja Alpo Ruuth. Arkirealistisessa työläiskirjallisuudessa kuvataan tyypillisesti työväenluokkaista arkea sekä työ- että perhe-elämän näkökulmasta. Päähenkilöinä tarinoissa toimivat muun muassa tehdas- ja rakennustyöläiset, työläistaustaiset opiskelijat sekä heterogeeninen joukko palvelualojen työntekijöitä. Tarinat sidotaan oman aikansa reaali maailmaan tai lähimenneisyyteen todellisten tapahtumien, tarkkojen ajankohtien sekä tunnistettavien tapahtumapaikkojen kautta. 1970-luvun arkirealistista työläiskirjallisuutta voi kutsua yhteiskuntakriittiseksi kirjallisuusgenreksi, jonka tavoite oli kuvata suomalaista yhteiskuntaa ”hyvinvoinnin kulissien takaa”.

Syksyllä 2017 aloittamassani väitöskirjatyössä käytän 1970-luvun arkirealistista työläiskirjallisuutta hyvinvointivaltiotutkimuksen lähdemateriaalina. Olen tällä hetkellä lukenut ja systemaattisesti prosessoinut väitöskirjaani varten noin viisikymmentä 1970-luvulla julkaistua työläistarinaa. Prosessoinnin aikana olen huomannut, että yksi tarinoiden keskeisimmistä kuvauskohteista on työväenliikkeen ruohonjuuritason toiminta. Tarinoissa kuvataan monipuolisesti erilaisten puolue- ja ammattiosastojen toimintaa sekä ruohonjuuritason suhdetta vasemmistopuolueiden ja ay-liikkeen johtoportaisiin.

Realistikirjailijat kuvaavat työväenliikkeen organisaatioita kriittisesti, jolloin tarinoiden keskiöön nousevat muun muassa ongelmalliset henkilösuhteet, tunne järjestötason demokratiavajeesta, perinteisen vasemmiston ja akateemisen uusvasemmiston ristiriidat sekä pettymys vasemmistopuolueiden toimintaan hallitusvastuussa. Työläistarinat tuovat työväenhistorian tutkimukseen yksilöllisen näkökulman, jonka kautta konsensusyhteiskunta näyttäytyy ongelmallisena kokonaisuutena demokratian näkökulmasta; tarinoiden ruohonjuuritason toimija tuntee, että päätökset tehdään pienissä piireissä, poliittista peliä pelaten niin valtakunnan tasolla kuin ammattiosastojen kokouksissakin. Aiheen käsittelyssä voidaankin havaita omakohtaisten

kokemusten kautta muodostuvaa turhautumista työväenliikkeeseen, olivathan monet työläiskirjailijat itse osallistuneet tavalla tai toisella työväenliikkeen toimintaan.

Miellän realismikirjallisuuden ennen kaikkea aikalaisdokumentiksi, jonka kautta kirjailija tuo omia, tietyssä ajassa ja paikassa tuotettuja, yhteiskunta-analyysejään esiin. Toisin sanoen realismikirjallisuutta voi pitää yhteiskunnan sekä kulttuurin tilaa koskevana keskusteluna tai analyysinä, jolloin kirjailijoiden luomat fiktiiviset tarinat joko vahvistavat, kyseenalaistavat tai täydentävät perinteisempien lähdemateriaalien kautta tuotettua kuvaa suomalaisesta työväenliikkeestä.